

УДК 378.011.3–051:373.3]001.895

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-217-332-336

ШЕВЧУК Ірина Василівна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9507-6048>
e-mail: shevchukirina@online.ua

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НУШ

Перед освітою поставлено завдання якісної підготовки педагога з високим рівнем професійної культури, до інноваційної діяльності, який досконало володіє сучасними педагогічними технологіями.

У статті розкрито особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій в навчальному процесі НУШ.

Встановлено, що специфіка роботи вчителя початкової школи вимагає постійного самовдосконалення та творчого натхнення. Сучасний педагог повинен шукати нові підходи до організації навчально-виховного процесу, використовувати різні нововведення. При використанні інноваційних технологій у майбутніх учителів початкових класів формуються не тільки цілісні уявлення про загальні засади педагогічних інновацій, системні та модульні інноваційні педагогічні технології. Студенти, насамперед, вивчають особливості та методику використання інноваційних технологій у навчально-виховному процесі. До сучасних технологій, які широко використовуються в освітньому процесі НУШ відносяться: інтегроване навчання, ігрові технології, рівнева диференціація, технології розвитку критичного мислення, проектна технологія, парно-групові технології, технологія особистісно зорієнтованого навчання, інформаційно-комунікативні технології та ін.

З'ясовано, що розвиток сучасних технологій навчання проходить, в основному, під знаком інформатизації, використання дидактичних можливостей комп'ютера, програмного забезпечення. Використання цифрових технологій поряд із традиційними технологіями навчання допоможе вчителю початкових класів у підборі цікавого та різноманітного навчального матеріалу, здійснити диференційований підхід до кожного учня, і тим самим сприятиме кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні педагогічних умов формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій у навчальному процесі НУШ.

Ключові слова: інноваційна освіта, інноваційна діяльність, інноваційні технології, професійна підготовка, майбутні вчителі початкової школи.

SHEVCHUK Iryna Vasylivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Professional Methods and Innovative Technologies in Primary School Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychnya
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9507-6048>
e-mail: shevchukirina@online.ua

TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR THE APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF NUSH

Education is set the task of high-quality training of a teacher with a high level of professional culture, for innovative activity, who perfectly owns modern pedagogical technologies.

The article reveals the features of training future primary school teachers for the application of innovative technologies in the educational process of NUSH.

It is established that the specificity of the work of elementary school teacher requires constant self-improvement and creative inspiration. The modern teacher should look for new approaches to the organization of the educational process, use different innovations. When using innovative technologies in future elementary school teachers, not only a holistic understanding of the general principles of pedagogical innovations, systemic and modular innovative pedagogical technologies are formed. Students, first of all, study the features and methods of using innovative technologies in the educational process. Modern technologies that are widely used in the educational process of NUSH include: integrated learning, game technologies, level differentiation, technologies for the development of critical thinking, project technology, paired-group technologies, technology of personally oriented learning, information and communication technologies, etc.

It has been found that the development of modern learning technologies is mainly under the sign of informatization, the use of didactic capabilities of a computer, software. The use of digital technologies, along with traditional learning technologies, will help elementary school teacher in the selection of interesting and diverse educational material, take a differentiated approach to each student, and thus will contribute to better learning of the educational material.

We see the prospects for further research in substantiating the pedagogical conditions for the formation of the readiness of a future primary school teacher to use innovative technologies in the educational process of the National Secondary School.

Key words: innovative education, innovative activity, innovative technologies, professional training, future primary school teachers.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах реформування сфери освіти зростає й ускладнюється роль учителя. Сучасний учитель стає фахівцем нового типу, що володіє такими якостями, які характеризують його як педагога-дослідника, який підготовлений не лише

до аналізу результатів власної педагогічної праці, а й до генерування ідеї, і має розвинене педагогічне «чуття», що ґрунтується на здатності бачити перспективність новітніх педагогічних технологій. У зв'язку з цим перед освітою поставлено завдання якісної підготовки педагога з високим рівнем

професійної культури, до інноваційної діяльності, який досконало володіє сучасними педагогічними технологіями.

Предметом фахової діяльності сучасного педагога відповідно до Концепції «Нова українська школа» (2016) є виховання випускника школи – особистості (усебічно розвиненої дитини, здатної до критичного мислення), патріота (з активною позицією, який вмє діяти згідно з морально-етичними принципами та здатний приймати відповідальні рішення; поважати гідність і права людини), інноватора (здатного вносити зміни в навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, здатність конкурувати на ринку праці, бажання вчитися впродовж життя) – на засадах інноваційного оновлення і гуманістичної парадигми. Оскільки, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть професіонали, котрі уміють вчитись впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та вправно досягати їх, працювати в команді та спілкуватися в багатокультурному середовищі, володіти іншими інноваційними вміннями [8].

Ефективне розв'язання цієї проблеми вбачається в наданні пріоритетності інноваційно-гуманістичній складовій освітньому процесу та його компетентнісному спрямуванню, як у закладах вищої, так і в закладах загальної середньої освіти і, зокрема в її початковій ланці.

В теорії та методиці професійної освіти вищої школи усвідомлюється необхідність наукового вивчення умов, що забезпечують підготовку майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності, спрямованої на усвідомлення майбутнім учителем необхідності у самонавчанні, самоосвіті, самозбагаченні, самопізнанні, саморозвитку.

У той же час підготовка педагогічних кадрів у закладах освіти різних рівнів акредитації залишається в Україні нескординованою і недостатньо ефективною в плані формування у студентів фахової компетентності щодо нових педагогічних технологій навчання, зокрема інтерактивних, які потребують досить серйозної підготовки. Певною мірою це пояснюється відсутністю у викладачів закладів вищої освіти глибоких знань з теорії і методики організації навчальної роботи за інноваційними технологіями і підготовки студентів до застосування цих технологій у виробничих умовах [7, с. 8].

Аналізуючи Державний стандарт початкової освіти та Типові освітні програми НУШ для 1-4 класів переконуємося у тому, що для того, щоб сформувати в молодших школярів ключові компетентності та досягти поставленої мети і завдань кожної освітньої галузі (мовно-літературна, математична, природнича, громадянська та історична, інформативна, мистецька, здоров'язбережувальна, фізкультурна) потрібно вмело впроваджувати сучасні технології навчання [13; 17].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі розвитку освіти відзначається підвищений інтерес до проблеми підготовки педагога до інноваційної діяльності. Такі науковці,

як Н. Бібік, Н. Ничкало, О. Савченко, Г. Тарасенко, Л. Хомич, Л. Хоружа та ін. досліджували особливості професійної підготовки вчителя початкової школи. Інноваційним технологіям в освіті присвячені праці І. Гаврик, Т. Демиденко, І. Дичківської, О. Комар, О. Пометун та ін. Вони у своїх дослідженнях розкривають підготовку педагогічних кадрів до впровадження нововведень та формування готовності до майбутньої інноваційної діяльності. Однак, незважаючи на існуючі напрацювання науковців, потребує окремого вивчення процес підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій в навчальному процесі НУШ.

Мета статті – розкрити особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій в навчальному процесі НУШ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідник Т. Танько професійну підготовку визначає як певну систему знань, умінь та навичок; сформованість професійної спрямованості, а професійну готовність – як суб'єктивний стан особистості, яка готова до виконання професійної діяльності [12, с. 146].

На думку С. Гончаренка, професійна педагогічна підготовка – це підготовка педагогічних кадрів для школи та інших навчальних закладів [1, с. 36].

Дослідниця В. Гриньова мету професійної педагогічної підготовки вбачає у формуванні особистості майбутнього вчителя, який може виконувати завдання на творчому професійному рівні. Зміст професійної діяльності, на думку вченої, полягає у виконанні вчителем комплексу професійних завдань під час реалізації освітньої, виховної, розвивальної функцій освітнього процесу [3].

І. Дичківська готовності вчителя до інноваційної діяльності розглядає як «складне інтегративне утворення, що включає мотиваційний, емоційно-вольовий, пізнавальний компоненти. Кожний компонент готовності до інноваційної діяльності характеризується певними особливостями, які виявляються на стадії підготовки, «настроювання» педагога на перетворювальну діяльність. Готовність розглядається І. Дичківською як внутрішня сила, що формує інноваційну позицію педагога» [4, с. 213].

Дослідження свідчать, що професійно-педагогічна підготовка спрямована на формування системних знань і педагогічних умінь, професійної позиції, готовності до інноваційної діяльності, до безперервного збагачення професійних можливостей і особистісних якостей. Наслідком підготовки студентів може виступати визначений рівень готовності або підготовленості до професійної діяльності.

Специфічними особливостями інноваційної освіти є її відкритість для суспільства, здатність до передбачення та прогнозування майбутнього, науково обґрунтована постійна переоцінка цінностей та творча діяльність всіх суб'єктів освітнього процесу. Інноваційні підходи вчителя до

освітнього процесу спроможні забезпечити кожному здобувачу освіти, оптимальні можливості розумового і фізичного розвитку, власне вони готують людину до життя у глобалізованому світі, є основою для формування [15]: знань про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності; досвіду комунікативної, розумової, емоційної, фізичної діяльності, що сприяє формуванню основних інтелектуальних і організаційних умінь та навичок, необхідних для подальшої освіти та самоосвіти; досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості і забезпечує її підготовку до подальшого навчання та життя в умовах соціально-економічного прогресу; досвіду суспільних і особистісних відносин, які готують молодь до активної участі в суспільному житті, планування особистого життя на основі ідеалів, моральних та естетичних цінностей сучасного суспільства [9, с. 316].

Педагогічні інновації потребують принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічного новаторства. Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні [2].

За своєю сутністю інновації є продуктом або найвищим проявом педагогічної творчості, власним доробком окремого автора, вчителя, науковця чи цілого колективу [6].

Професійна підготовка вчителів початкових класів до роботи в НУШ, передбачає застосування інноваційних технологій у навчальному процесі.

Інноваційні освітні технології – система оригінальних новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів і цілеспрямовано, систематично й послідовно впроваджуються в освітню практику з метою підвищення якості освіти [16, с. 12].

На думку О. Пометун та О. Комар, «базовими для підготовки майбутніх учителів нового типу можуть стати технології проблемного, особистісно орієнтованого навчання, технологія розвитку особистості молодших школярів, елементи яких важливо використовувати при здійсненні навчально-виховного процесу за традиційною системою» [10].

До сучасних технологій, які широко використовуються в освітньому процесі НУШ Л. Попова відносить: інтегроване навчання, ігрові технології, рівнева диференціація, технології розвитку критичного мислення, проектна технологія, парно-групові технології, технологія особистісно зорієнтованого навчання, інформаційно-комунікативні технології та ін. [11].

При використанні новітніх технологій у майбутніх учителів початкових класів формуються не тільки цілісні уявлення про загальні засади педагогічних інновацій, системні та модульні інноваційні педагогічні технології. Студенти,

насамперед, вивчають особливості та методику використання інноваційних технологій у навчально-виховному процесі [6, с. 351].

В умовах інформатизації освіти актуальним є створення та використання нових засобів навчання, призначених для організації роботи здобувачів освіти у єдиному розподіленому інформаційно-освітньому середовищі та сприяють підвищенню якості навчання. До таких засобів можна віднести цифрові освітні ресурси, тобто інформаційні джерела, що містять графічну, текстову, мовленнєву, музичну, відео-, фото- та іншу інформацію, представлену в цифровому вигляді, спрямовані на реалізацію цілей та завдань сучасної освіти. Багатофункціональні цифрові освітні ресурси дають можливість розміщення великого обсягу інформації; швидкого пошуку та доступу до необхідної інформації; об'єктивної та якісної перевірки знань суб'єктів освітнього процесу; наочної подачі багатьох складних явищ та процесів; використання різного графічного оформлення; одночасного отримання інформації, поданої у різних формах – візуальної, аудіальної та ін. [14].

Розвиток сучасних технологій навчання проходить, в основному, під знаком інформатизації, використання дидактичних можливостей комп'ютера, програмного забезпечення. Сьогодні існує два протилежних підходи до визначення «інтерактивні технології». В основі першого – адаптація, застосування у навчальному процесі інформаційних технологій, органічно включаючи у себе можливості використання комп'ютерів, телекомунікацій, програм і поєднання їх з існуючими педагогічними технологіями. В основі другого лежить міжособистісне спілкування учасників навчального процесу, яке передбачає управління процесом навчання з боку вчителя, організацію ним взаємодії навчальної діяльності тих, хто навчається, контроль за цією діяльністю і одержання зворотнього зв'язку у формі знань про якість поняття, особистих бачень, колективних міркувань і висновків тощо. Таке навчання у спілкуванні не заперечує використання у навчальному процесі комп'ютера, телекомунікацій, та різного роду комп'ютерних програм [7 с. 65–66].

М. Згуровський зазначає: «Одночасне використання мультимедійних засобів, комп'ютерів та інтернету дозволяє зробити процес навчання більш інтенсивним й інтерактивним. Найкращий результат досягається застосуванням таких методів як взаємне навчання; навчання в умовах, наближених до реальних; проблемно-орієнтоване навчання; рефлексія тощо» [5].

Використання цифрових технологій поряд із традиційними технологіями навчання допоможе вчителю початкових класів у підборі цікавого та різноманітного навчального матеріалу, здійснити диференційований підхід до кожного учня, і тим самим сприятиме кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, специфіка роботи вчителя початкової школи вимагає постійного самовдосконалення та творчого натхнення. Сучасний педагог повинен шукати нові підходи до

організації навчально-виховного процесу, використовувати різні нововведення. Професійна підготовка вчителів початкових класів до роботи в НУШ, передбачає застосування інноваційних технологій у навчальному процесі. З'ясовано, що розвиток сучасних технологій навчання проходить, в основному, під знаком інформатизації, використання дидактичних можливостей комп'ютера, програмного забезпечення. Використання цифрових технологій поряд із традиційними технологіями навчання допоможе вчителю початкових класів у підборі цікавого та різноманітного навчального матеріалу, здійснити диференційований підхід до кожного учня, і тим самим сприятиме кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні педагогічних умов формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій у навчальному процесі НУШ.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Готовність до інноваційної діяльності як особливий вид творчого розвитку педагога : вебсайт. URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/administrati on/38257/.
3. Гриньова М. В. Педагогічні технології: теорія та практика: навчально-методичний посібник. Полтава : АСМІ. 2006. 256 с.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. 3- те видання (виправлене) Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
5. Журавський В. С. *Україна на шляху до інформаційного суспільства* / В. С. Журавський, М. К. Родіонов, І. Б. Жилев / За заг. ред. М. З. Згуровського. К. : ІВЦ "Вид. "Політехніка", 2004. 484 с.
6. Калюжка Н. С. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання інноваційних технологій. *Педагогічні науки*. Херсон, 2015. Том 1. № 67. С. 349–354.
7. Комар О. А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти. Монографія. Умань: РВЦ «Софія», 2008. 332 с.
8. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainsk a-shkolacompressed.pdf>.
9. Островська М. Особливості підготовки майбутніх учителів у контексті реформи початкової школи. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2021. № 1(48). С. 315–319. URL: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.315-319>
10. Пометун О. І., Комар О. А. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів: інтерактивні технології у ВНЗ: навчальний посібник. Умань: РВЦ "Софія", 2007. 166 с.
11. Попова Л. В. НУШ та сучасні технології в початковій школі. URL: <http://www.ukr.life/uk/osvita/nushta-innovatsijni-tehnologiyi-v-pochatkovij-shkoli/>.
12. Танько Т. П. Розвиток творчого потенціалу педагога в умовах модернізації системи післядипломної педагогічної освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія : Педагогічні науки. Полтава, 2009. Вип. 6. С. 146–149.
13. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти : 1-2 та 3-4 класи. Київ: Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.
14. Філоненко О., Цуканова Н. Особливості формування цифрової компетентності майбутніх учителів початкових класів у закладі вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. № 8–9. С. 155–164.
15. Химинець В. В. Інноваційно-гуманістичне спрямування сучасної освіти. *Педагогіка і психологія*. 2010. № 3. С. 15–24.
16. Хоружа Л. Л. та ін. Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти: від теорії до практики : колективна монографія. / За заг. ред. Л. Л. Хоружої. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 232 с.
17. Черненко Г. М., Опанасенко Н. І. Підготовка майбутніх учителів закладів початкової освіти до впровадження сучасних технологій у НУШ. 2023. Вип. 55. Том 3. С. 143–147. URL: http://www.innov pedagogy.od.ua/archives/2023/55/part_3/29.pdf

REFERENCES

1. Honcharenko, S. (1997). *Ukrayins'kyu pedahohichnyy slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid'. 376 s. [in Ukrainian]
2. Hotovnist' do innovatsiyanoi diyal'nosti yak osoblyvyvy vyd tvorchoho rozvytku pedahoha [Readiness for innovative activity as a special type of teacher's creative development: veb sayt]. URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/administration/38257/ [in Ukrainian]
3. Hryn'ova, M. V. (2006). *Pedahohichni tekhnolohiyi: teoriya ta praktyka* [Pedagogical technologies: theory and practice]: navchal'no-metodychnyy posibnyk. Poltava : ASMI. 256 s. [in Ukrainian]
4. Dychkivs'ka I. M. (2015). *Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi* [Innovative pedagogical technologies]: navch. posibnyk. 3-tye vydannya (vypravlene) Kyiv : Akademvydav. 304 s. [in Ukrainian]
5. Zhuravs'kyi, V. S. (2004). *Ukrayina na shlyakhu do informatsiynoho suspil'stva* [Ukraine on the way to the information society] / V. S. Zhuravs'kyi, M. K. Rodionov, I. B. Zhylyayev / Za zah. red. M. Z. Z'hurows'koho. K. : IVTS "Vyd. "Politekhnik". 484 s. [in Ukrainian]
6. Kalyuzhka, N. S. (2015). *Pidhotovka maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do vykorystannya innovatsiynykh tekhnolohiy* [Training future primary school teachers to use innovative technologies]. *Pedahohichni nauky*. Kherson. Tom 1. № 67. S. 349–354. [in Ukrainian]
7. Komar, O. A. (2008). *Pidhotovka maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly do zastosuvannya interaktyvnykh tekhnolohiy*. Teoretyko-metodychni aspekty [Preparation of future primary school teachers for the use of interactive technologies. Theoretical and methodological aspects]. *Monohrafiya*. Uman': RVTS «Sofiya». 332 s. [in Ukrainian]
8. Kontsepsiya «Nova ukrayins'ka shkola» [The "New Ukrainian School" concept]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf>. [in Ukrainian]
9. Ostrovs'ka, M. (2021). *Osoblyvosti pidhotovky maybutnikh uchyteliv u konteksti reformy pochatkovoyi shkoly* [Peculiarities of future teacher training in the context of primary school reform]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu*. Seriya: «Pedahohika. Sotsial'na robota». Uzhhorod. № 1(48). S. 315–319. URL: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.315-319> [in Ukrainian]
10. Pomետun, O. I., Komar, O. A. (2007). *Pidhotovka maybutn'oho vchytelya pochatkovykh klasiv: interaktyvni tekhnolohiyi u VNZ* [Training of future primary school teachers: interactive technologies in higher education institutions]: navchal'nyy posibnyk. Uman': RVTS "Sofiya". 166 s. [in Ukrainian]

11. Popova, L. V. NUSH ta suchasni tekhnolohiyi v pochatkoviy shkoli [NUSH and modern technologies in primary school]. URL: <http://www.ukr.life/uk/osvita/nushta-innovatsijni-tehnolohiyi-v-pochatkovij-shkoli/>. [in Ukrainian]

12. Tan'ko, T. P. (2009). Rozvytok tvorchoho potentsialu pedahoha v umovakh modernizatsiyi systemy pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity [Development of the teacher's creative potential in the conditions of modernization of the post-graduate pedagogical education system]. Vytoky pedahohichnoyi maysternosti. Seriya: Pedahohichni nauky. Poltava. Vyp. 6. S. 146–149. [in Ukrainian]

13. Typovi osviti prohrany dlya zakladiv zahal'noyi seredn'oyi osvity : 1-2 ta 3-4 klasy (2019) [Typical educational programs for institutions of general secondary education: 1-2 and 3-4 grades]. Kyuyiv: Vydavnytstvo «Svitoch». 336 s. [in Ukrainian]

14. Filonenko, O., Tsukanova, N. (2023). Osoblyvosti formuvannya tsyvrovoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u zakladi vyshchoyi osvity [Peculiarities of the formation of digital competence of future primary school teachers in a higher education institution]. Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsijni tekhnolohiyi. Sumy: Sums'kyi derzhavnyy pedahohichnyy universytet imeni A. S. Makarenka. № 8–9. S. 155–164. [in Ukrainian]

15. Khymynets', V. V. (2010). Innovatsiyno-humanistychno spryamuvannya suchasnoyi osvity [Innovative and humanistic direction of modern education]. Pedahohika i psykholohiya. № 3. S. 15–24. [in Ukrainian]

16. Chernenko H. M., Opanasenko N. I. Pidhotovka maybutnikh uchyteliv zakladiv pochatkovoyi osvity do vprovadzhenya suchasnykh tekhnolohiy u NUSH [Preparation of future teachers of primary education institutions for the implementation of modern technologies in the National Educational Institution]. 2023. Vyp. 55. Tom 3. S. 143–147. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/55/part_3/29.pdf [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕВЧУК Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх учителів початкової школи до розвитку мислення на уроках математики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHEVCHUK Iryna Vasylivna – candidate of pedagogical sciences, associate professor of the department of professional methods and innovative technologies in primary school department Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Scientific interests: preparation of future primary school teachers for the development of thinking in mathematics lessons.

Стаття надійшла до редакції 09.02.2025 р.

УДК 504.37.013

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-217-336-339

МАРТІН Аліна Миколаївна –

доктор педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8886-2585>

e-mail: tarapakamartin@gmail.com

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті досліджуються питання забезпечення сталого розвитку природи й суспільства через екологічну освіту. Екологічна освіта для сталого розвитку є ключовим компонентом загальної освіти, спрямованим на екологізацію всіх аспектів діяльності людини та економіки як основного елемента досягнення балансу між інтересами суспільства і природи.

Сталий розвиток природи й суспільства розглядається як безперервний освітній процес, який включає розширення знань, розвиток спеціальних навичок і формування цінностей, орієнтованих на здоровий спосіб життя в гармонії з природним середовищем. Освіта відіграє центральну роль у забезпеченні сталого розвитку, оскільки вона сприяє формуванню поведінкових моделей, звичок і стилю життя, що відповідають потребам сталого розвитку людства.

Реалізація освіти в інтересах сталого розвитку є пріоритетним завданням, яке потребує активної участі навчальних закладів і формування усвідомлення необхідності екологічного використання природних ресурсів. Особливого значення набуває інформування дітей і молоді про проблеми збереження навколишнього середовища, адже екологічні знання й навички необхідні для виховання відповідального ставлення до природи та розвитку екологічної свідомості.

Мета довгострокової стратегії сталого розвитку України полягає у створенні гуманістичного, безпечного суспільного середовища, розвитку особистості, здатної жити в гармонії із собою, суспільством і природою, а також у забезпеченні умов для її фізичного й духовного зростання.

Реалізація інтеграційних прагнень України вимагає від громадян дотримання загальноприйнятих екологічних норм поведінки. Це, у свою чергу, потребує суттєвих змін в організації та змісті освітнього процесу, орієнтованих на розвиток здатності молоді до безперервного екологічного навчання, формування громадянської свідомості та активної життєвої позиції. Екологічна освіта є не лише важливою умовою, але й ключовим інструментом досягнення сталого розвитку.

На сучасному етапі реформування освіти необхідно переглянути роль екологічної освіти, утвердивши її як потужний засіб соціалізації особистості. Вона сприяє адаптації людини до життя в умовах урбанізованого середовища та підтримує розвиток громадянського суспільства.

Ключові слова: освіта для сталого розвитку, педагогічні умови, екологічна освіта, екологічна культура, навколишнє середовище, реалізація цілей освіти для сталого розвитку.